

Bundel - Ondernemend en Energiek Fryslân diversen van 30 september 2020

Agenda bijlagen

- Geannoteerde agenda bestuurlijke klankbordgroep WEN.docx
- 4 Vaststellen verslag vorige vergadering
Verslag WEN Bestuurlijke Klankbordgroep 23 april 2020.pdf
- 5 Stand van zaken aan de hand van bestuurlijke update
Update Bestuurlijke Klankbordgroep WEN september 2020.pdf
- 8 Lobby rond groengas, landelijk, SDE, sectoraal en regionaal. Bijlage: Voorblad ondernemingsplan en Pilot groengas uit rundveemeest
*In juni is een motie van PvdA en CDA aangenomen om onderzoek te doen naar de bijdrage die groen gas uit monovergisters met een lokale of regionale functie, niet zijnde industriële vergisters, kan hebben aan de RES van de provincie Fryslân;-hierbij de voor- en nadelen te expliciteren;-hierbij initiatieven van onderop op dit vlak te betrekken;-deze studie gereed te hebben voor 1 april 2021 zodat de uitkomsten kunnen worden meegenomen in de RES 1.0.
Tegen het licht van de Routekaart Groen Gas, een studie van CE-Delft, een rondgang langs de bestaande vergisters, enkele nieuwe initiatieven en andere ontwikkelingen is het voorstel om dit onderzoek breder op te pakken. Het rapport moet voor april 2021 opgeleverd worden. Er zijn op dit moment verkennende gesprekken met New Energy Coalition om dit onderzoek te laten verrichten. Groningen en Drenthe zijn ook gevraagd aan te haken, zodat een breder beeld van de potentie van nieuw hernieuwbaar gas in de drie noordelijke provincies is
Eind oktober zal een voorstel in het PO voorgelegd worden.*
Voorblad ondernemingsplan groengas.pdf
Pilot Groengas uit Rundveemest.pdf

Geannoteerde agenda bestuurlijke klankbordgroep WEN

1. Welkom.
2. Vaststellen agenda en mededelingen.
3. Voorstellen nieuwe leden/aanwezigen.

█, Gasunie vervangt █ Gasunie

4. Vaststellen verslag vorige vergadering.
5. Stand van zaken aan de hand van bestuurlijke update.
6. Thema leefbaarheid rond mogelijk locatie mestvergisting.
7. PAW (aanvraag Opsterland in het kader van Proeftuinen Aardgasvrij ministerie) wel/niet en hoe dan verder? Welke rol voor de verschillende stackholders in de toekomst?

Ik heb █ geadviseerd om eerst 8 oktober a.s. het besluit van de PAW af te wachten. Bij geen toekenning van de subsidie kunnen we aan de hand van de aanvraag bekijken of er andere regelingen zijn waarop aangehaakt kan worden (Wellicht Europese subsidies)

8. Lobby rond groengas, landelijk, SDE, sectoraal en regionaal. Bijlage: Voorblad ondernemingsplan en Pilot groengas uit rundveemeest.

In juni is een motie van PvdA en CDA aangenomen om onderzoek te doen naar de bijdrage die groen gas uit monovergisters met een lokale of regionale functie, niet zijnde industriële vergisters, kan hebben aan de RES van de provincie Fryslân;-hierbij de voor- en nadelen te expliciteren;-hierbij initiatieven van onderop op dit vlak te betrekken;-deze studie gereed te hebben voor 1 april 2021 zodat de uitkomsten kunnen worden meegenomen in de RES 1.0.

Tegen het licht van de Routekaart Groen Gas, een studie van CE-Delft, een rondgang langs de bestaande vergisters, enkele nieuwe initiatieven en andere ontwikkelingen is het voorstel om dit onderzoek breder op te pakken. Het rapport moet voor april 2021 opgeleverd worden. Er zijn op dit moment verkennende gesprekken met New Energy Coalition om dit onderzoek te laten verrichten. Groningen en Drenthe zijn ook gevraagd aan te haken, zodat een breder beeld van de potentie van nieuw hernieuwbaar gas in de drie noordelijke provincies is

Eind oktober zal een voorstel in het PO voorgelegd worden.

9. Rondvraag.
10. Sluiting
11. Bezoek aan voormalige rwzi

Verslag WEN Bestuurlijke Klankbordgroep

Datum: 23 april 2020

Aanwezig:

- Mevr. S. Poepjes, Provincie Fryslân
- [REDACTED] LTO Noord (Gedeeltelijk [REDACTED])
- Dhr. R. Jonkman, Gemeente Opsterland
- [REDACTED] WEN
- [REDACTED] Provincie Fryslân
- [REDACTED]

Afgemeld:

- [REDACTED] Gasunie

Voorzitter: Mevr. Poepjes

Secretaris: [REDACTED]

Voorgestelde agenda:

Agenda Bestuurlijke Klankbordgroep WEN 23-4-2020.

1. Stand van Zaken.
Bijlage 1 Update Bestuurlijke Klankbordgroep april 2020.
Ter bespreking.
2. Proeftuin/Aanvraag Programma Aardgasvrije Wijken.
Bijlage 2 Kernpunten PAW .
Vragen aan de stuurgroep.
 - * Is WEN hiermee onderscheidend genoeg?
 - * Wat kan beter?
 - * Aanvullingen en suggesties?
3. Monomestvergisting ontwikkelingen en politiek.
Bijlage 3 Voortgang mestvergisting
Bijlage 4 Friese woningen van het aardgas af.
Bijlage 5 Kamervragen verlenging SDE groen gas.
Vraag aan de stuurgroep
Kunnen de leden van de stuurgroep hun (politieke) netwerken inzetten en hun invloed aanwenden om het belang en de potentie van groen gas uit rundveemest hoger op de politieke agenda te krijgen.
4. Zienswijze zonneweide.
Vraag aan de stuurgroep:
Heeft de stuurgroep nog een advies aan WEN, hoe we de afhandeling van bezwaar procedure kunnen versnellen en hoe we verdere juridische nasleep zoveel mogelijk kunnen voorkomen.
5. Ontwikkeling grote daken loopt vast.
Ook in Wijnjewoude loopt de verdere ontwikkeling van duurzame elektriciteit opwek vast door gebrek aan capaciteit op het net.
Vraag aan de stuurgroep:
Zien de leden van de stuurgroep nog kansen om voor Wijnjewoude een versnelling in de noodzakelijke verzwaring van het net te bevorderen?
6. Wat verder ter tafel komt.

Verslag:

Door de Corona-perikelen is dit een digitale vergadering.

1. Stand van zaken:

Mooi overzicht en goede voortgang. De mogelijke samenwerking en mogelijke bijdrage van de Rabobank aan WEN wordt verder verduidelijkt op basis van een vraag van dhr. Jonkman. Sponsor verzoek bij Rabobank dat ligt daar. Rob.

2. PAW:

Goede gefundeerde aanvraag met duidelijke verbinding met de Mienskip.

Verzoek aan mevr. Poepjes om in een korte alinea haar steun te betuigen voor de aanvraag.

█ heeft een voorstel gedaan in het weekend en daarop is positief gereageerd door mevr. Poepjes.

3. Monomestvergisting:

- Het ministerie heeft uitstel verleent voor SDE-beschikkingen die in 2020 gerealiseerd moeten worden ivm Corona. Dat biedt kansen voor WEN, mogelijk wordt er voor een mix van decentrale en centrale monomestvergisting gekozen. FC zal zelf uitstel moeten aanvragen.
- █ vraagt voor een prominentere plaats voor groengas op de RES-agenda. Mevr. Poepjes zal het meenemen in de volgende regiogroep RES.
- █ zal de lobby voor mestvergisting en groengas productie in het regiobestuur van de drie noordelijke provincies bespreken. Daarnaast zal ze het inbrengen bij de brede LTO Noord organisatie. █ belt met █ om hem bij te praten.

4. Zienswijze zonneweide:

Het college van Opsterland heeft ook probeert in gesprek te komen met actiegroep, maar ook daarop hebben ze afwijzend gereageerd. Dhr. Jonkman vraagt WEN of ze opnieuw een presentatie aan de Raad willen geven voorafgaand aan de behandeling van de zienswijze.

█ stemt daarmee in.

Mevr. Poepjes geeft aan wel te willen bemiddelen (mediation) als dat op prijs wordt gesteld op het gebied van de (centrale) mestvergisting. Mogelijk wordt dat lastig omdat de Provincie naar alle waarschijnlijkheid bevoegd gezag is voor de vergunning in verband met de grootte van de installatie.

5. Ontwikkeling grote daken:

De gedeputeerden Poepjes en de Rouwe hebben regelmatig gesprek met (Al)Liander, mevr. Poepjes zal de situatie rond Wijnjewoude naar voren brengen.

Mevr. Poepjes heeft binnenkort ook gesprek met TenneT, daar zal zij Wijnjewoude ook naar voren brengen.

6. Wat verder ter tafel.

- De eerdere toezegging van de "dongtafel", is op dit moment minder relevant omdat er samen met de buurt wordt gewerkt aan een leefbaarheidsstudie ondersteund door deskundige ingezet.
- In mei komt de subsidie aanvraag van WEN op de agenda van PS. Gasunie is toegezegd.
- Afrondende rapportage goed overzicht. Compliment. Bijdrage positief.

Volgende vergadering: mevrouw Poepjes stelt voor om voor de zomervakantie de volgende vergadering te plannen.

september 2020

Stand van zaken WEN project voor de Bestuurlijke Klankbordgroep

Aan:

- Mevr. S. Poepjes, Provincie Fryslân
- ██████████ LTO Noord
- Dhr. A. Postma, Gemeente Opsterland
- Dhr. R. Jonkman, Gemeente Opsterland
- ██████████ Gasunie
- ██████████ WEN

CC:

- Klankbordgroepvertegenwoordigers
- ██████████

Beste leden van bestuurlijke klankbordgroep WEN,

Hierbij een korte tussentijdse update van de voortgang op hoofdlijnen:

Algemeen:

- De VPRO heeft in vervolg op de verkiezing van Pioniers van het platteland recentelijk een Podcast gemaakt, die is op deze link terug te luisteren: <https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/kijk/podcast/pioniers/2020/frans-pieter-en-hun-energieneutrale-dorp.html>
- Na het publiceren van de vacature voor een programma manager kwamen er drie reacties binnen. Eén kandidaat trok zich terug en met de andere twee zijn sollicitatie gesprekken gevoerd door een afvaardiging van het bestuur. Unaniem is gekozen voor Tjerk Sinnema uit Nes. Tjerk is inmiddels gestart.
- Op 16 september heeft een algemene leden vergadering plaatsgevonden. We hebben dit gedaan conform de RIVM Covid-19 richtlijnen. Dat betekende dat er relatief weinig mensen aanwezig konden zijn. We hebben dit opgelost door SA! (lokaal mediabedrijf) een livestream te laten verzorgen zodat mensen vanuit hun eigen vertrouwde omgeving konden meekijken. Hier de link naar deze livestream waar deze is terug te kijken: <https://sa24.nl/wen/> Er hebben 27 mensen meegekeken.

Aanvraag Proeftuin aardgasvrije wijken:

- Na een stevige eindsprint en met ongekende inzet van alle betrokkenen is de proeftuin aanvraag ingediend en bevestigd door het ministerie. Rond 8 oktober verwachten we uitslag.

Groen gas:

- De poging om op het erf van één van de boeren groengas te produceren uit de mest van een viertal boeren uit de buurt is definitief gestopt. De meeste seinen stonden op groen, maar uiteindelijk bleek dat voor een dergelijke kleinschalige vergisting toch ook een uitgebreide

vergunningprocedure nodig is. Die zou minstens een half jaar duren en dus zou nooit voor september van dit jaar een opdracht voor de bouw kunnen worden verstrekt. Daardoor is de gunstige SDE-subsidie die we voor dit project van Friesland Campina/Jumpstart zouden kunnen overnemen niet meer beschikbaar, want die vervalt op 1 september. Dat is jammer. Het economische rendement van zo'n kleinschalige decentrale productie van groengas bleek overigens laag te zijn. Het kon net uit, maar leverde ook geen winst op, zelfs niet met die hogere SDE-subsidie. Met de SDE-subsidie die nu gebruikelijk is kan kleinschalige groengas productie dus financieel niet uit. De eventuele optie om alle groengas voor Wijnjewoude te produceren op de erven van 3 of 4 boeren is daar mee van de baan. Daarom wordt voor de groengas productie voor Wijnjewoude aangekoerst op vergisting van alle mest op een centrale plek zoals bijvoorbeeld de voormalige RWZI.

- Vanuit de Gemeente Opsterland (wethouder Postma) is een overleg opgestart tussen Klein Groningen, de Westkant en WEN om tot een dialoog te komen rond de centrale mestvergisting, dit naar aanleiding van de protest acties rond de behandeling van de omgevingsvergunningaanvraag voor de zonneweide in de Raad.
- De werkgroep Leefbaarheid die begin dit jaar is ingesteld op verzoek van de buurtvereniging Klein Groningen en stond onder externe leiding van voorzitter ██████████ van KNHM. Extern adviseur was ██████████ van Arcadis heeft verslag uitgebracht. De resultaten zijn onder andere gepresenteerd in de laatste WEN ledenvergadering.
De werkgroep besteedde aandacht aan geur, geluid, licht, verkeersbewegingen, gezondheid, landschap / uitzicht en waarde onroerend goed. De meeste aandacht werd besteed aan de toename van de verkeersdruk door de aanvoer van de mest.
De conclusie is dat verkeersoverlast het beste kan worden voorkomen als Klein Groningen in een overeenkomst met WEN vast legt dat voor de aanvoer van de mest geen gebruik zal worden gemaakt van de weg door Klein Groningen, niet van de brug bij Klein Groningen en ook niet van de Tolleane langs Klein Groningen. De buurt heeft dan geen last van het vervoer. Over de andere onderwerpen, zoals geur en geluid, wordt geconcludeerd dat van de moderne monomestvergisters geen overlast verwacht mag worden. Als er wel hinder zou worden ondervonden kan dit door technische maatregelen worden verholpen. WEN zal altijd streven naar het voorkomen van hinder.
- De leden in de Algemene ledenvergadering van WEN is van mening dat het op basis van dit rapport verantwoordt is om verder te gaan met de voorbereiding van de groengas productie. Groengas moet een belangrijke bijdrage leveren aan Wijnjewoude energieneutraal in 2025.

Zon:

- De Opsterlandse Raad heeft unaniem de verklaring van geen bedenkingen (VVGB) voor de omgevingsvergunning voor het realiseren van een zonnepark aan de Tolleane nabij Wijnjewoude aangenomen. De vergunning is verleent.
- Er zijn verdere stappen gezet om de business case voor de zonneweide rond te krijgen. Gesprekken met Kenter voor de middenspanningsaansluiting zijn weer opgestart.
- De eerste gesprekken met geldverstrekkers zijn opgestart, een aanbieding van ZonnepanelenDelen is binnengekomen en geëvalueerd. Daarnaast is het contact met het FSFE aangehaald om hun mogelijke bijdrage in de financieringsbehoefte duidelijk te krijgen.

Huurwoningen:

Besparen/Inspireren:

- Door corona virus zijn aantal activiteiten helaas geannuleerd. Plan was om bij buurtvereniging op de Merkebuorren iets te vertellen over besparen. En op 5 mei was een activiteit gepland in het dorp tijdens Bevrijdingsdag (stand van WEN en puzzel voor de kinderen), wat niet door is gegaan.
- Er is een vacature opgesteld en gepubliceerd voor een bespaarcoach. Er heeft een sollicitatie procedure plaats gevonden voor deze functie en we hebben een goede kandidaat kunnen aanstellen. [REDACTED] (www.puurhulst.nl) komt ons team versterken.
- De contacten met de NHL Stenden over ondersteuning bij het participatief actie onderzoek (onderdeel van onze PAW-aanvraag) zijn succesvol verlopen. [REDACTED], een student van NHL Stenden loopt inmiddels stage binnen het project besparen.
- Er is een energiequiz voor kinderen gemaakt en geplaatst in dorpskrant de Ban.
- Met Energie VanOns is afgesproken de campagne via sociale media voorlopig stop te zetten in verband met uitblijven effect.
- Op initiatief en in goede samenwerking met de gemeente zijn onze vier nieuwe energiecoaches in september gestart met de training voor energiecoaches. De gemeente organiseert deze training waarbij de training is opengesteld voor geïnteresseerden uit heel Opsterland.
- De Open huizen route op 10 oktober krijgt vorm. Inmiddels zijn er 7 huishoudens die zeker meedoen.
- Op 16 september tijdens de ledenvergadering heeft het bespaarprogramma een officiële aftrap gekregen. [REDACTED] een ervaren energiecoach van de gemeente Leeuwarden is te gast en hij heeft zijn ervaringen delen gedeeld in een interview met [REDACTED] en [REDACTED]. Daarnaast zijn [REDACTED] en de energiecoaches voorgesteld.
- De scholen zijn benaderd om samen met hen het thema energie besparen bij de kinderen onder de aandacht te brengen. Men lijkt enthousiast.
- Er wordt gewerkt aan ondersteunings- en wervingsmateriaal voor de energiecoaches.
- Er zijn contacten met de ontwikkelaar van de Powersaver game. We onderzoeken of een samenwerking realiseerbaar is.

Communicatie:

Ondernemingsplan groengas Wijnjewoude

Deze doorrekening van het ondernemingsplan voor centrale groengas productie uit de mest van rond 20 rond Wijnjewoude is opgesteld door Adviesbureau KNN te Groningen en gevalideerd door Friesland Campina /Jumpstart, RVO en LTO.

Het resultaat is een te kort van rond € 60.000 per jaar. In de doorrekening is de SDE vergoeding voor grootschalige vergisting opgenomen; € 0.664 per m³ gas.

Als wordt gerekend met de SDE vergoeding voor kleinschalige vergisting; € 0.860 per m³ leidt de doorrekening tot een overschot per jaar van € 110.000

Voorgesteld wordt om centrale vergisting van de mest van relatief kleinschalige bedrijven met gemiddeld rond 100 koeien in aanmerking te laten komen de SDE vergoeding voor kleinschalige vergisting.

Daarmee komt in Nederland 54 miljard kg mest beschikbaar voor de groengas productie en kan 37 procent van de landelijke doelstelling voor groen gas uit biomassa worden gerealiseerd.

Het ondernemingsplan Groengas Wijnjewoude is gebaseerd op de volgende uitgangspunten.

- 70.000 m³ rundveemest, 14 dagen oud van 20 rundveebedrijven uit de buurt
- Mono mestvergisting, hoofdvergisting 28 dagen op 37 graden en na-vergisting 28 dagen op 37 graden
- Dit levert 1.665.880 m³ biogas, dat wordt opgewerkt tot 1.000.000 m³ groen gas van aardgas kwaliteit
- Het digestaat wordt gehygiëniseerd op 70 graden gedurende 1 uur om verspreiding van dierziekten te voorkomen
- Het digestaat gaat terug naar de deelnemende boeren voor de bemesting van hun grasland.
- Voor het gebruik van de mest ontvangen de boeren een vergoeding van € 1/m³

De pilot Groengas uit Rundveemest in Wijnjewoude en de Energie Transitie

Groengas uit rundveemest kan belangrijke bijdrage leveren aan de energie transitie.

Minister Wiebes geeft in zijn routekaart Groen Gas aan dat groen gas onontbeerlijk is voor de energie transitie. De huidige beperkte productie van groen gas moet minimaal de factor 30 groter worden; van rond 275 miljoen m³ nu naar 2 miljard m³ in 2030. Dat is een gigantische opgave, zeker nu de weerstand tegen het gebruik van biomassa voor de productie van groen gas groter wordt. Het is daarom bittere noodzaak andere bronnen voor de productie van groen gas aan te boren.

Een van die nieuwe bronnen voor groen gas is mono vergisting van rundveemest.

Uit de 54 miljard kg drijfmest van rundvee in Nederland kan 750 miljoen m³ groengas worden gewonnen. Dat is 37 procent van de doelstelling van 2 miljard m³.

Die mest is echter onder de huidige omstandigheden niet beschikbaar, omdat uit praktijk ervaringen blijkt dat het alleen voor de zeer grote rundveebedrijven rendabel is om groengas te produceren.

Pilot Wijnjewoude: alle rundveemest in Nederland beschikbaar voor productie groengas.

In Wijnjewoude is het plan ontwikkeld om de mest van alle rundveebedrijven, ook de kleinere, te benutten voor groen gas productie. In deze pilot wordt uit de mest van 20 bedrijven voldoende groen gas geproduceerd om het hele dorp CO₂ neutraal te maken. Als deze pilot wordt uitgerold over Nederland kan in principe 37 procent van de landelijke doelstelling voor groen gas productie uit biomassa worden gerealiseerd.

Bijkomend voordeel is dat emissie van broeikasgassen uit rundveestallen 32 procent lager wordt.

Het plan:

1. De mest van ongeveer 20 bedrijven uit de omgeving wordt opgehaald om er via mono mestvergisting groen gas van te maken.
2. Het groen gas wordt op een centrale plaats geproduceerd en ingevoed in het aardgasnet.
3. De boeren krijgen na de vergisting het digestaat terug voor de bemesting van hun grasland. De bemestingswaarde van het digestaat is grotendeels gelijk aan de bemestingswaarde van niet vergiste drijfmest.
4. Als vergoeding voor het gebruik van hun drijfmest ontvangen de boeren 1 € per m³ mest.
5. Na de vergisting wordt het digestaat gepasteuriseerd om verspreiding van dierziekten te voorkomen.

De stand van zaken:

Alle benaderde boeren in Wijnjewoude hebben schriftelijk verklaard mee te werken aan dit project.

Het ondernemingsplan toont aan dat het met een passende SDE bijdrage rendabel is om alle rundveemest in Nederland te benutten voor groen gas productie. Dit ondernemingsplan, dat In opdracht van RVO is opgesteld door adviesbureau KNN, is gevalideerd door Friesland Campina/Jumpstart, RVO en LTO.

Knelpunt:

Het ondernemingsplan is rendabel als wordt gerekend met de SDE vergoeding voor kleinschalig vergisting op het boerenerf, op dit moment € 0.860 per m³ gas. De mono mestvergisting op een centrale plek, zoals in het plan Wijnjewoude wordt echter beschouwd als grootschalige vergisting waar voor een SDE vergoeding geldt van op dit moment € 0.664. Met deze lagere vergoeding is het plan Wijnjewoude niet rendabel.

Pleidooi:

Beschouw mono mestvergisting op een centrale locatie voor relatief kleinschalige rundveebedrijven met gemiddeld rond 100 koeien voor de SDE als kleinschalige vergisting. Dit is verdedigbaar, omdat op deze wijze alle rundveemest in Nederland beschikbaar komt voor groen gas productie, zodat in principe 37 procent van de landelijke doelstelling voor groen gas productie uit biomassa worden geproduceerd.

Bijlage: Door KNN opgesteld ondernemingsplan: kleinschalige productie van groengas door centrale mono mestvergisting.